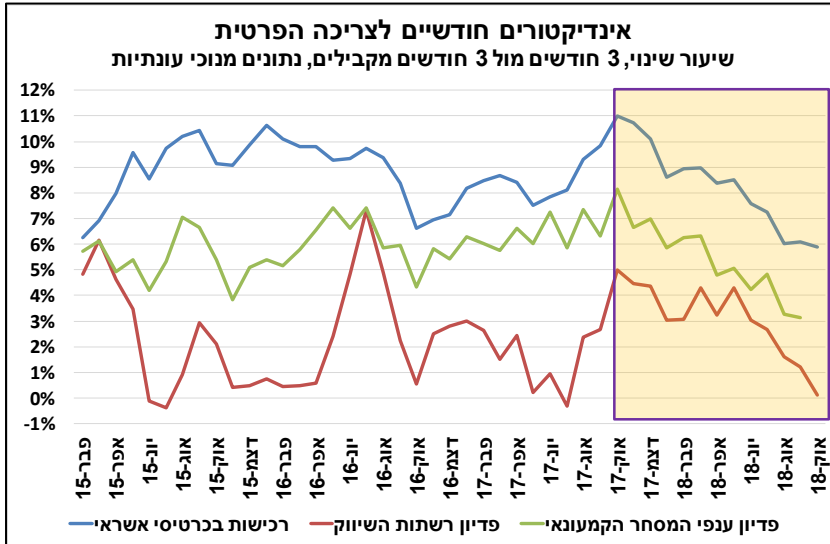

05/12/2018

השבוע במאקרו

ההתמתנות בקצב הגידול של אינדיקטורים לצריכה הפרטית נמשכה גם בחודש אוקטובר

נתונים שפורסמו לאחרונה על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) מלמדים כי היקף הרכישות באמצעות כרטיסי אשראי על ידי צרכנים פרטיים עלה בחודש אוקטובר בשיעור ריאלי מתון של 0.3% לעומת החודש הקודם (נתונים מנוכי עונתיות).

למרות העלייה, יש לציין שקצב הגידול של הרכישות בכרטיסי אשראי התייצב באחרונה על רמה נמוכה ביחס לשנים האחרונות, זאת לאחר שהיה במגמת ירידה מאז הרביעי הרביעי אשתקד (ראה/י תרשים). קצב הגידול בשלושת החודשים שהסתיימו באוקטובר 2018, עמד על כ-6% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, זאת בהמשך לנתוני החודשיים האחרונים. יש להדגיש כי נתון זה הינו נמוך ביחס למוצע הרב-שנתי מתחילת 2015, שעומד על כ-8.6%, וכמו כן, נציין כי מדובר בקצב הגידול הנמוך ביותר מאז הרביעי השלישי של 2014.

כפי שניתן לראות בתרשים המצורף, בחינה של אינדיקטורים אחרים לצריכה הפרטית, אשר מביאים בחשבון רכישות של ישראלים בבתי עסק מקומיים בלבד (כמו נתוני הרכישות בכרטיסי אשראי), מעלה תמונה דומה. לפיה, הפדיון בענפי המסחר הקמעונאי עלה בכ-3.1% ברביעי השלישי של 2018 לעומת התקופה המקבילה אשתקד. נתון זה, הינו הנמוך ביותר מאז יולי-אוגוסט 2014, והוא משקף את המשך ההתמתנות בקצב הגידול (השנתי) של הפדיון, אשר הינו נמוך מקצב הגידול הממוצע מתחילת 2015 (כ-5.8%). בנוסף, קצב הגידול השנתי של פדיון רשתות השיווק ירד בחדות בחודש ספטמבר השנה לכ-0.1% לעומת כ-1.2% בחודש הקודם, זאת בהמשך למגמת ההתמתנות בחודשים האחרונים. זאת ועוד, ישנם אינדיקטורים לנתח המשלים של הצריכה הפרטית – רכישות של ישראלים בחו"ל (כולל אונליין) – אשר מצביעים אף הם על ההתמתנות מסוימת בקצב הרכישות ברביעי השלישי של השנה, בדגש על צריכה של ישראלים בחו"ל. דהיינו, הנתונים שהוצגו מלמדים על האטה בקצב התרחבות הצריכה הפרטית בחודשים האחרונים.

ייתכן שהצריכה הפרטית צומחת בקצב מתון יותר לאור הירידה בעוצמת התמיכה של הסביבה המאקרו כלכלית המקומית

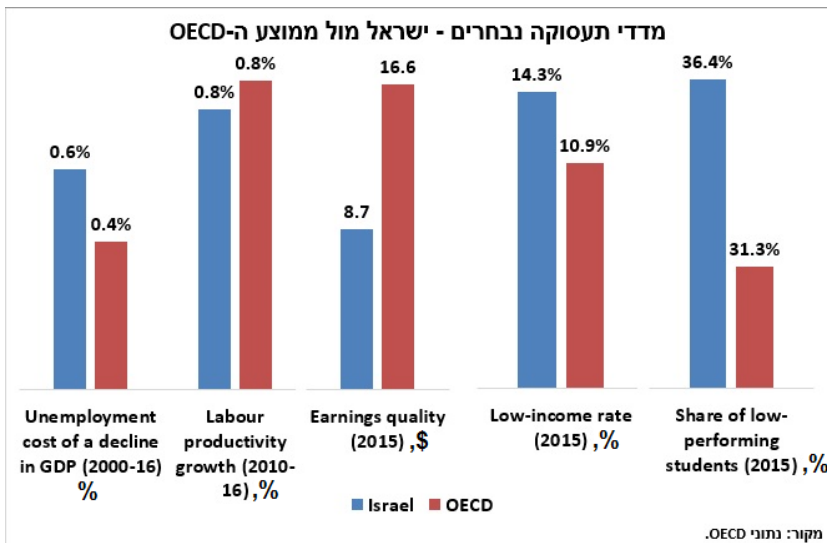
ההתמתנות בקצב גידול הצריכה הפרטית מתחילת השנה ניכרת גם בנתוני החשבונאות הלאומית. נתונים אלה, מצביעים על ההתמתנות משמעותית יחסית בקצב צמיחת הצריכה השוטפת (שמהווה כ-80% מסך הצריכה הפרטית) בשלושת הרבעים הראשונים של השנה לעומת השנים הקודמות. מגמה זו, עשויה להיתפס כמפתיעה לאור השיפור המתמשך בסביבה המאקרו כלכלית בשנים האחרונות אשר תמך בהתרחבות מהירה בצריכה הפרטית.

אולם, בחינה של השינויים במספר פרמטרים מאקרו-כלכליים, הרלוונטיים להתפתחות הצריכה הפרטית, מתחילת השנה בהשוואה לשנים קודמות, מצביעה על בלימה מסוימת של מגמת השיפור בסביבת המאקרו המקומית. דהיינו, נתוני המאקרו עדיין תומכים בגידול בביקוש לצריכה מצד משקי הבית בישראל, אך זאת תוך האטה בקצב, אשר מתיישבת עם המגמות הנוכחיות בנתוני הצריכה הפרטית.

בחינה זו, מעלה כי בשנים 2016-2017 המגמה של משתני המאקרו העיקריים הייתה בכיוון אשר תומך במצב הכלכלי של משקי הבית וכתוצאה גם בצריכה הפרטית, ובכלל זה: ירידה מתמשכת בשיעור האבטלה, אינפלציה שלילית, ריבית יציבה ברמת שפל היסטורית, תיסוף בשקל לעומת הדולר, עלייה מתמשכת באמון הצרכנים ועוד. עם זאת, במהלך 12 החודשים האחרונים מגמה זו נבלמה ואף שינתה כיוון בחלק מהמשתנים העיקריים, ובהם: התייצבות שיעור האבטלה, עליית האינפלציה, עליית ריבית בנק ישראל, פיחות בשקל לעומת הדולר, בלימה של העלייה באמון הצרכנים ועוד.

לסיכום, ייתכן כי סימני הבלימה של מגמת השיפור בסביבה המאקרו-כלכלית שהתרחשה בשנים האחרונות, מהווה גורם אשר תומך במידה פחותה יותר בביקושים המקומיים במשק ולפיכך גם בצריכה הפרטית, כפי שמשקף בחודשים האחרונים בנתונים. המשמעות היא שקטר הצמיחה של המשק בשנים האחרונות עשוי להאט את הקצב ובכך להוביל להתמתנות קצב צמיחת התוצר בשנים הבאות. במבט קדימה, הצריכה הפרטית עשויה להערכתנו לצמוח בסיכום שנת 2018 בקצב מעט מתון בהשוואה למוצע ארוך הטווח, כ-4% (ריאלי).

נתוני התעסוקה של ישראל בולטים לחיוב מבחינה כמותית, אולם האיכות והחוסן של שוק העבודה המקומי נמוכים בהשוואה לממוצע מדינות ה-OECD

נתוני התעסוקה בישראל בולטים לחיוב בשנים האחרונות בהשוואה בינלאומית, זאת לאחר מספר שנים של שיפור מתמשך בשוק העבודה המקומי. ממצא זה מתקבל מבחינה של שיעור האבטלה במשק המקומי בחתכים השונים (גילאי 15 ומעלה וגילאי 25-64) וכן גם כשבוחנים את שיעורי התעסוקה וההשתתפות בכוח העבודה בהשוואה בינלאומית. דהיינו, מבחינה כמותית שוק העבודה המקומי הינו מהמובילים בקרב המדינות המפותחות. אולם, בחינה רחבה יותר של נתוני התעסוקה אשר מביאה בחשבון, בין היתר, גם את איכות התעסוקה, כישורי העובדים ואת מידת ההכללה של השיפור בנתוני התעסוקה לכלל קבוצות האוכלוסייה בישראל, מעלה מספר נקודות חולשה בשוק העבודה הישראלי.

הערכה זו מקבלת חיזוק ממחקר שפורסם לאחרונה על-ידי ה-OECD¹, אשר מבחין בין שלוש קבוצות של מדדי תעסוקה: כמותיים, איכותיים ומכליליים. במסגרת המחקר, נערכו השוואות של מדדים אלה בקרב כל מדינות ה-OECD (כולל ישראל). מהמחקר עולה כי אמנם ישראל בולטת לחיוב בכל המדדים הכמותיים שהוגדרו (שיעור אבטלה, שיעור תעסוקה ושיעור כוח העבודה הלא-מנוצל), אולם ישנם מספר מדדים בהם ישראל מדורגת נמוך מממוצע ה-OECD (ראה/י תרשים), ובראשם: שכר ממוצע נמוך לשעת עבודה (earnings quality), ייתכן כי על רקע שיעורי תעסוקה גבוהים; ושיעור גבוה של בעלי הכנסה נמוכה (low-income rate), ייתכן כי על רקע קבוצות אוכלוסייה שמתאפיינות בכישורי תעסוקה נמוכים יחסית. בנוסף, המחקר התייחס גם למדדים שבוחנים את החוסן ומידת ההסתגלות של שוק העבודה לסביבה משתנה, אשר מתרגמים בסופו של דבר לנתוני תעסוקה עיקריים. יש לציין שבכל שלושת המדדים הרלוונטיים ישראל מדורגת נמוך ביחס לממוצע ה-OECD, ובכלל זה: רגישות האבטלה לירידה בתוצר (unemployment cost of a decline in GDP), קצב צמיחת פרויון העבודה (labour productivity growth) ושיעור התלמידים שנשרו מלימודי תיכון או בעלי ביצועים נמוכים במבחני PISA (share of low-performing students).

לסיכום, השיפור המתמשך בשוק העבודה בשנים האחרונות תרם לצמיחת התוצר המקומי ומיצב את ישראל בעמדה טובה מבחינת המדדים הכמותיים. אולם, החולשה היחסית באיכות התעסוקה ובחוסנו של שוק העבודה המקומי בעת הנוכחית עלולה לבוא לידי ביטוי בשנים הבאות בפגיעה מסוימת בנתוני התעסוקה של המשק. ממצאים אלה מחזקים את החשיבות של הגדלת פרויון העבודה, שיפור איכות התעסוקה וחיזוק כישורי העובדים במשק, בייחוד בעת הנוכחית, בה הגידול בשיעור התעסוקה במשק קרוב למיצוי לאור התקרבות/הימצאותו של שוק העבודה המקומי במצב של "תעסוקה מלאה". על כן, נדרשים צעדי מדיניות בתחומים אלה, זאת בדגש על קבוצות אוכלוסייה המתאפיינות בפריון נמוך יחסית וכן על ענפים בהם רמת הפריון נמוכה יחסית (כמו למשל ענפי התעשייה המסורתית).

כתב: יניב בר

לתגובות, הערות והארות: ניתן לפנות לאיל רז, ראש ענף כלכלה, בנק לאומי
דואר אלקטרוני: eyalr@bll.co.il, טלפון: 076-8858039

¹ Good Jobs for All in a Changing World of Work, The OECD jobs strategy, How does Israel compare?, December 2018.